

wat dit allemaal betekent. Want ge vindt dezen eenheidsstaat en deze wereldmacht de eerste maal vlak na den zondvloed — in Genesis 11; in Babel, waar de menschen tegen de belofte van God in en ook tegen Zijn opdracht in bij elkaar blijven en een stad bouwen, die alle menschen omvat. Want ze zeggen: op deze gevloekte aarde is er slechts één mogelijkheid om het leven dragelijk te maken — eendracht maakt macht. Voor het eerst komt daar dus tot stand de wereldfederatie. En als U het Oude Testament dan verder leest, dan ziet U het even later opduiken in de Assyrische macht, die het volk Israël verplettert, en dan volgen op elkaar, zonder pauze-eigenlijk, het eene rijk na het andere: het Nieuw-Babylonische, het Medo-Perzische, het Grieksch-Macedonische en dan het Romeinse rijk, dat Johannes uit eigen aanschouwing kende. Het Romeinse rijk van toen was dus het zegde.

B. HOLWERDA.

UIT DE SCHRIFT

Seen „eigen” epilyse

Geen profetie der Schrift wordt (een zaak) van eigen uitlegging.

2 Petr. 1:20.

Wie de Schrift leest, en haar uitspraken doorgeeft, wachte zich voor een „eigen” epilyse — zooals Petrus het uitdrukt.

Dit is zóózeer een elsch van den Auteur der Schrift, dat ook de Heiland voor den rechter heeft getoond, er voor te bukken. Voor den kerkelijken rechter toch heeft men Hem ondervraagd naar zijn discipelen en zijn leer; en Hij heeft in antwoord daarop toen niet „zich beroepen” op zijn geheimzinnigen omgang met God, doch verwezen naar zijn publieken omgang onder Gods volk.

Had Hij dan geen bijzonderen omgang met God? Voorzeker (Joh. 3:27, 31, 32). En de Joden hebben bij herhaling tot op een honderdste procent — ze hadden verstand van zoo iets — aangegeven aan hoe veel condities, en aan hoe sterke condities de „sterke verhalen” van sollicitanten naar den naam en de eere van een profeet moesten beantwoorden, om aan zulke sollicitanten dien naam en die eere te kunnen geven: die „sterke verhalen” moesten dan loopen over hun zeer particulieren omgang met God, hun „enthousiasme” („agitatie”), hun „inspiratie”, hun gesprekken met God of engelen, hun extase, hun opgetrokken zijn tot in een zeer hoogen hemel enzovoort. Malmonides b.v. weet elf graden van profetie aan te geven. Het beroep op de bevinding! Nu, men kan daar altijd heel wat van maken.....

Maar zie nu den Christus. ZIJN profetie is geheel eenig. Hij ontving ze van den Vader. Met Dezen gaat niemand zóó om als Hij. Indien er iemand is, die zich zou mogen beroepen op private bevinding, dan Hij op die van Hem zelf, want die is allerprivaatst.

Maar wat zegt Hij in antwoord op de vraag naar zijn profetische papieren? Wat antwoordt Hij den hogepriester-van-Levi, die Hem in kwaliteit van zijn bevoegd profetenambt opvoert, zijn „Ausweis” te toonen? Hij zegt: ook als prediker ben ik Publiek Persoon. Dat moet ik zijn: een kind gaat toch met vaders brief-aan-het-gezin niet in privé-conferentie? Los van de andere gezinsleden? De Christus spreekt geen woord over de geheel éénige wijze van zijn van Godswege „ontvangen” van de door Hem gesproken woorden, — doch integendeel — alle discussie over wat

verborgen is en geheim, snijdt Hij nu af. Hij zegt: vraag 't maar aan 't kerkvolk; Ik sprak publiek.

En hier gaat Hij staan in de gewone rij van alle profeten. Hij is bereid te sterven voor de erkenning van den schriftuurlijken regel aangaande de profetische „epilyse”.

„Epilyse”, dat bijbelsche woord betekent eerst zoo iets als: een geschilpunt afhandelen; en zelfs de heidenen (Hand. 18:39) weten, dat dit gebeuren moet in een officieele handeling, ook in een aanklacht wegens blasphemie (!). Zoo beschouwd is een „epilyse” zooiets als wanneer aan het eind van een debat conclusie genomen wordt: zóó is 't, — punt. Wie dan ook de vraag te beantwoorden krijgt: wat is dat? en dan van wat „duister” heet een „epilyse” geeft, die „legt iets uit”. Epilyse wordt zoo: „uitlegging”. Zoo sprak de Heere Christus in gelijkenissen tot de schare, en Hij maakte daardoor onder het volk een schifting, wat trouwens de bedoeling was.¹⁾ De ongelovigen liepen dan van Hem weg; degenen die wilden leeren van Hem bleven bij Hem, vroegen Hem de verklaring, en dan gaf Hij hun stuk voor stuk de daarbij behoorende epilyse, de afzonderlijke verklaring (Marc. 4:34).

Maar hier in het rechthuis staat Christus niet tegenover een om de epilyse vragenden leerling. Juist omgekeerd: hier is de kerkelijke rechtbank; en op deze plaats zwijgt Christus over zijn verborgen afkomst, en over de wonderbare „ontvangst” van zijn woorden. Hij geeft ook geen „subjectieve”, „epilyse”. Hij weigert zelfs een keus te doen uit 't vele dat Hij ooit gesproken heeft. Hij zegt alleen maar: mijn depositum ligt daar nu eenmaal op de kerkelijke tafel, en — wat mijzelf betreft, behandel mij dan toch als ieder ander profeten: want van alle profetie geldt: ze is niet van eigen epilyse (2 Petr. 1:20).

Geen „eigen” epilyse — dat woordje „eigen” slaat hier niet op de profetie, doch op den interpreter, en zelfs op den profeet in eigen persoon. Ja, zelfs op den Hoogsten Profeet en Leeraar, in eigen Persoon. Hij zegt: vraag Abrahams volk — en laat mijzelf er buiten, als gij wilt komen tot een kerkelijk oordeel. Mijn woorden moogt gij toetsen aan de Schriften; dat is de kerkelijke regel; ook Ik erken hem. Zelfs Ik. Ik sta hier onder u als mensch, en Knécht des Heeren. Hij heeft zich teruggetrokken, zelfs als de Exegeet van eigen woorden. Vraag toch de anderen: Mijn gelijkens van den zaaiër reeds heeft alles van het zaad en niets van den zaaiër gezegd (Matth. 13). Hier blinkt de glorie van de profetie, die geen „eigen” epilyse verdragen wil; hier blinkt de nederigheid van den Profeet, die ze niet geven wil; zelfs deze Spreker is aan het geschreven Woord te meten. Wat noemt gij Mij goed? Niemand is goed, dan God. Wat noemt iemand Mij wijs? Niemand is wijs, dan God.

Zoo zij het ook onder ons. Niemand vluchte ter apologie van een disputabel gestelde profetie in het aayl van een eigen epilyse. De epilyse, de uitlegging en toepassing van het Woord, het Testament, van Vader, blijve de zaak der kerk, waarbij ieder zich wachte voor het doodelijk gevaar van eigenwilligheid of isolationisme. Want de Schrift geeft zelf haar exegese: men noemt dat: Schrift met Schrift verklaren. De liefde van 1 Cor. 13 moet daaruit blijken, blijkens 1 Cor. 14, dat wij profeteeren „met verstand”, onzen geest onder controle houdende, onze voorkeursleuzen en -begrippen steeds weer toetsende aan de Schriften, inplaats van omgekeerd, de Schriften te zetten in het licht van onze voorkeurs-begrippen.

K. S.

¹⁾ Matth. 13:13—15, vgl. Jes. 6:9, 10, Matth. 13:34, 35, Marcus 4:11, 12, 34, Lucas 8:10, Joh. 16:25—29.

De nieuwe afgod: „De royale”, II (slot)

KERKELIJK LEVEN

In ons vorig nummer werd ter zetterij wegens plaatsgebrek ons artikel afgebroken. Het eindigde in een min of meer directe aanspraak van dr Kraan; vandaar de eigenaardige vorm van den aanvang van dit vervolgetak.

We mogen u vragen, dr Kraan: zoekt u „het” heusch in een ander Godsbegrip? Wij geven u de kans, het volk nog meer te alarmeeren: ik heb geen gods-begrip, en wil het ook niet hebben.

Als U nog vrij waart, zoudt U dit zeggen heel gewoon vinden. De dogmatiek, die in dezen gereformeerde is, zegt: pas op, verlies u in geen poging om te komen tot een Gods-begrip. Dat loopt op ongelukken uit. Van God is geen begrip mogelijk: het is nooit legitiem. Het is een hoogmoedsconstructie: men gaat zich van de Schrift, die over God het ééne zegt, maar óók het andere, losmaken, kiest zich een „hóófd begrip”, een „grondelement”, dat in het „Godsbegrip” zal moeten komen tot zijn recht, en is straks rationalist, inplaats van bijbelgelovige. U is dit vroeger ook geleerd; en u hebt in uw eerste periode dat ook goed onthouden; dat was in de dagen van uw eerste optreden. Later is U sommige dingen anders gaan zien: den Bavinck-geest hebt U op zijn zwakke punten leeren overwinnen, en U bent met de Kuyperianen, ofschoon u nooit een mond open-deed, tenslotte gaan schorsen en zoo, kuyperianscher dan Kuyper zelf: die man was niet zoo dwaas, dat hij Ridderbos niet zou hebben toegeroepen: man, schei

uit — met mij nu heelemaal in den grond te boren. Maar laat ik u nu eens mogen terugleiden tot uw eerste jaren: neem nu van Bavinck wéér eens iets aan, en ditmaal dan van wat hij goéds had: de erkenning van de onmogelijkheid van een Gods-begrip. En van het verboden-zijn daarvan.

Want het gaat mij niet allereerst om dien term „Godsbegrip” — dat woord kan losjes zijn bedoeld, en dat zal wel gezegd worden, als er op dit woord reactie komen mocht. Neen, het gaat mij om iets anders. Dien jongen Ridderbos laten we maar gaan. Maar U, dr E. D. Kraan, U, die bullen hebt geteekend, u neem ik ernstig. U móet weten, dat onzerzijds al jaren geleden gezegd is:

liever twee woorden over God, liever twee namen voor zijn werk, liever twee qualificaties voor zijn „houding” tegenover de wereld, dan één, die zóó is opgebouwd, dat, waar de Schrift twee lijnen teekent, er ééne aan de andere wordt opgeofferd.

Dat wil dus zeggen: het probleem van uw „veles” Ridderbos hebben we al jaren geleden aan de orde gesteld. Als hij dan ook zegt: bij Schilder komt de lankmoedigheid in de verdrukking, dan antwoorden we: neen, daar is al lang te voren over gesproken. Bij u komt Gods toorn in de verdrukking. De Schrift, zoo hebben we gezegd, trekt twee lijnen. Aan den éénen kant zegt ze: God heeft zijn werk lief, wat we altijd, voor zoover het zijn

werk is, ten volle aanvaarden, en waarop we geen restrictie kennen. En voorts: Hij is lankmoedig, en (ver)dragend, en doet aan allen wel. Aan den anderen kant: God toorn t te allen dage, Hij be-waart de goddeloozen (en bewaren is hier meer-dan-militaire of politionele term) tot den dag des kwaads, en legt ze weg tot dezen boezen dag, zooals men een schat weglegt: er mag niets mee gebeuren, dan alleen dat ééne: en ook: die goddeloozen vergaderen zich toorn.

Nu zijn er meer gevallen, zeiden we, waarin de „houding” Gods niet in één woord kan worden samengevat (in ons „begrip”, zelfs van de dingen, die werken, die Hij doet). In zulk een geval is het een kwaad, wanneer iemand, o maan zijn vooropgesteld „begrip” tóch maar te kunnen vasthouden, één van de twee lijnen verwaarloost, om uitsluitend aan de andere zijn „begrip” te ontleenen, en het er mee te kunnen „dekken”.

Zóó nu staat het óók hier. Uw voorkeurs-term algemeene GENADE legt de ééne lijn bloot, maar retoucheert de andere. Een voorkeurs-term: algemeene grimmigheid zou hetzelfde doen. Wij hebben destijds, duidelijk uitsprekende, dat het geen wetenschappelijke term was, naast de „algemeene genade” als lossen en onnauwkeurigen term (want „genade” betekent alles-en-nog-wat), den term „gemeen oordeel” gesteld (óók als lossen en onnauwkeurigen term, want ook „oordeel” betekent alles-en-nog-wat, b.v. kastijdingsdaad én strafdaad, vergeldingsdaad, of zelfs-gezindheid). Dat kiezen van twee termen, met de waarschuwing erbij: denk eraan, het is geen BEGRIP, bleek niet te helpen; een dominee in Amerika en een in Nederland — Polman — knipte al de passages van „gratie” uit, en zei: ziehier, hij is toch vóór de gemeene gratie, en liet de andere (over dat oordeel) rustig liggen. Ons véél te rustig. Toen gingen we verder, en lieten in een reeks artikelen en in twee redevoeringen, die dr Kraan voor zichzelf zal gelezen hebben, als hij tenminste zijn klagen over een ander Gods-begrip wil kunnen motiveeren, nog eens goed en scherp uitkomen: liever méér dan één term, dan één in één „hoofdbegrip”.

Ik vraag aan dr E. D. Kraan: hebt U hier bezwaar tegen, dat men lever heel de Schrift laat spreken, in twee of desnoods meer dan twee termen, dan dat men éénen term erin hámt? Ik hoorde uw mede-bullenteekenaars nog al eens mompelen over eenzijdigheid. Als U daar werkelijk zoo bang voor zijt, waarom dan ons niet bijgevalen in ons verlangen: twee termen en niet één voorkeurs-term? Waarom dan zoo maar pardoos over een ander begrip gepraat? Ik houd vol: U zegt van des Heeren gezindheid en werk te weinig. U laat in Uw begrip Schrift-gegevens liggen. En dat moogt u niet. Zeg het nu maar duidelijk, dan zullen wij u beschuldigen, dat u het volk verleidt, niet door een ander Gods-begrip (dat hebt U ook niet, net zoo min als dr S. J. Ridderbos, wanneer hij van de lezingen tot de wetenschappelijke omschrijvingen zou komen), maar vanwege dogmatisme, dat zijn grenzen niet meer ontziet.

En weet het goed, wij gaan dien afgod van den jongen Ridderbos niet dienen. Wij zijn noch kerstenianen noch kuyperianen op dit punt. Die „royale God”, als 't tenminste méénens is, betekent een cultuur-optimistisch opwarmstje van den vroegeren „liberalen”, of „philanthroopen”, of „epleiken” God. Natuurlijk blijven de vragen over: wat is die royaliteit: wordt hier Gods wézen omschreven, of zijn werk getypeerd? Maar op ai die vragen is de haastige jucht van dr S. J. Ridderbos maar één vervangingsterm voor dien van Kuyper (genade) al vooruitgelopen. Ik geloof, dat God niet maar met lankmoedigheid, maar óók met zijn toorn, en met zijn wil-om-te-bewaren-tot-den-dag-des-oordeels en met zijn wil om tot den dag des oordeels te bewaren-als-een-schat zijn ongelovigen cultuurmandaten „een eeuwigeheid voor is”. En allen met zijn tweeën! BESLUIT.

Maar ik geloof niet aan zijn neutraliteit. De term is al te dwaas. Als wij in ons verzet tegen den vóórkeurs-term van grátie of genade zeggen: God ziet ieder individueel mensch zeer bepaald voor zich in een volstrekte gezindheid van liefde of van haat, Ezau-Jacob, dan wil ik van u, dr Kraan, die over Jakob-Ezau nog al eens hebt gesproken in de dagen van die bullen, 1944, vragen: als God tot twee menschen zeer nadrukkelijk staat in een niet-neutrale gezindheid, welke naam is dan te vinden voor een aanvalsmanoeuvre, die een „raid” tegen ons onderneemt onder het opheffen van de leus: bij deze menschen is de God van allen neutraal? God is nooit neutraal. Maar Hij is óók nooit alleen maar „royaal”. Die royale God is een idool, waaraan men offert, om een constructie, die men zelf gemaakt heeft, toch maar vast te houden.

Ik zie gevaren in den tijd, waarin men sprak van den God-van-menschenmin. Al eerder is dát spreken exponent geweest van een theologisch machteloos liberalisme, dat de kerk liet leeglopen, en de politiek bedierf. Ik zeg u, dat ook uw terminologie, als ze mee-

nens dat U schern léving doen wie uv een de sche” klaar wogen zich v kerk jamr een zen wilde, die U toen u gezegd volkom mensc een m schrift. En dat waarlo gevoers improv

Gee

Het voorste werpels grond gaan z van he hermet met be het go aanva

Tot noem i

I. In landsch je in 11 eens er vinsten Wederd de Gels Daarin overho de We predika (a.w.)

Men nen zeg deed ir dachte nen we

II. I een we van der geloofs tekst v van 15 Confess vergade mee ge woord zegt de nen onz kunnen

Dat a in de R de kras gen van die ker ben. V or de vlekken

Daar art. 29 Gall; zelfs le voor ve

Dat r bewust ring te van de 27—29 lijdenis zegt in te voeg geval, daur te standig

III. I van Ro vloede

Art. die hun 29 kan den ten Kerk b dat me Kerk or dat zij